

Cumhuriyetten Günümüze Lise Programlarının Atatürk İlke Ve İnkılâplarını Genç Nesillere Benimsetmesi Bakımından Değerlendirilmesi

The Evaluation of High School Programs from Republic to the Present Day In Terms of Adopting Ataturk's Principles and Revolutions to the Younger Generation

Feridun MERTER¹

Hatice YILDIZ²

Özet

Bu çalışmada 1924 yılından başlayarak Cumhuriyetten günümüze kadar yapılan lise Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji programlarının Atatürk ilke ve inkılâplarının genç nesillere benimsetilmesi bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi kullanılmıştır.

1970 yılına kadar yapılan programlar, dersle ilgili konu başlıklarından ve açıklamalardan oluşmaktadır. Bu nedenle bu araştırmanın kapsamı içerisinde yanıt aramaya çalışılan bazı kısımların eksik kalacağı muhakkaktır. Atatürkçülük konularının bütün derslere aktarılması 1986 yılından sonra olmuştur. Bu dönemden önce Atatürkçülük konularına Tarih dersi içerisinde verilen T.C. İnkılâp Tarihi dersinde yer verilmiştir. Buna rağmen 1986 öncesi ve sonrasındaki bütün Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji programları incelenerek, Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili konu başlığı, içerik, yöntem ve açıklamalar araştırmada verilmiştir. Cumhuriyetten bu yana hazırlanan Felsefe ve Psikoloji programlarında Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili bir şey bulunmadığı için bu dersler araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Araştırmada ulaşılan Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji öğretim programlarındaki Atatürk ilke ve inkılâpları ile ilgili hedef, içerik, yöntem ve araç-gereçler ayrı ayrı sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: lise öğretim programı, edebiyat, tarih, coğrafya, sosyoloji.

Abstract

The aim of this study to evaluate the high school Literature, History, Geography and Sociology programs from Republic to the present day according to Ataturk's Principles and Revolutions. In this study, document analysis which is one of qualitative inquiry methods was used.

The curriculums up to 1970 consisted of titles and explanations about the lesson. Therefore it's certain something that was tried to answered within the scope of the research will be inadequate. The Kemalist issues were incorporated in the curriculums after 1986. Befor this time, Kemalist issues had been incorporated in Turkey Republic Revoltion History which was being taught within History lessons. However all titles, context, methods and xplanations before and after 1986 have been referred in the research. Philolosophy and Psychology programs, up to now from Rebuplic, have nothing about Ataturk's principles and revolutions. So they are exluded scope of this research. The scopes, context, methods and materials about Ataturk's principles and revolutions, which have been accessed at Literature, History, Geography and Sociology programs have been submitted one by one.

Key Words: high school curriculum, literature, history, geography, sociology.

¹ Prof. Dr. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi e-posta: fmerter@inonu.edu.tr

² Arş. Gör. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi e-posta: yildiz_htc@yahoo.com

Giriş

Toplumların kalkınmasında eğitimin yeri ve önemi kabul gören bir gerçektir. Eğitimin daha etkili ve verimli hale gelmesi eğitimde plan fikrinin önem kazanması ve planlı eğitimin sürekli geliştirilerek düzenlenmesi ile mümkündür (Ertürk, 1982, s. 13). Planlı eğitimin bir göstergesi olan program geliştirme işi öğretim faaliyetlerinin temelini oluşturmaktadır. Bir ülkenin, bir kurumun program tasarısına bakarak program sonucunda ortaya çıkacak eğitim çıktıları tahmin edilebilir (Yaşar, Gültekin, Türkan, Yıldız ve Girmen, 2005, s.51). Benzer şekilde hazırlanan programın uygulanması sonucunda ortaya çıkan eğitim çıktılarına bakarak programın işlevselliği, işlerliği, uygun ve eksik yönleri konusunda karara varmak mümkündür. İşte program geliştirme işi, hazırlanan program taslağının uygulanması sonucunda elde edilen dönütlerle yeniden düzeltilerek sürekli iyileştirilmesi olarak tanımlanabilecek bir süreçtir. Bu nedenle program geliştirmenin, bir ulusun geleceğini şekillendirmesinde yaşamsal öneme sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Gelişen dünya ve değişen ihtiyaçlar karşısında eğitim programlarını yenilemeyen toplumların uygarlık yarışında ilerlemesi düşünülemez. Bu yüzden uygarlık yarışında yol almak isteyen toplumların ve bunların örgütlü gücü olan devletlerin eğitimde program geliştirme konusuna önem vermesi gerekmektedir (Aykaç ve Başar, 2005, s. 343).

Peki, program geliştirme nedir? Bu tanıma girmeden önce eğitim programı nedir ondan bahsetmek gerekir. Eğitim programı, “öğrenene, okulda ya da okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği” dir. (Demirel, 2006, s.6). Program geliştirme ise, “eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda yeniden düzenlenmesi süreci” olarak tanımlanabilir (Erden, 1998, s.4).

Demokratikleşme ve insan hakları gibi alanlardaki gelişmeler öğrenmenin de demokratikleşmesine, öğretimin kişinin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine odaklanmasına yol açmıştır. Bu ise alternatif öğretim programlarının artmasını sağlamıştır. Dünya hızla değişirken, eğitim ve öğretimin bu değişimden payını almaması düşünülemez. Realite ve değerlerin gün geçtikçe değişmesi öğretim programlarını da etkilemekte, öğretim programları da koşul ve zamana göre değişmektedir. Bu değişim ve gelişmeleri sistemli bir biçimde çocuklara ve gençlere aktarmak, uyumlarını sağlamak, var olan uygarlığa biraz daha katkıda bulunmak ancak programların da değişmesi ile mümkündür (Karatepe, Yıldırım, Şensoy ve Yalçın, 2004, s.328).

Atatürkçülük Konularının Lise Öğretim Programına Konulması

Eğitim tarihimizde inkılâp tarihi konuları, Mahmut Esat'ın Ankara Adliye Hukuk Mektebi'nde verdiği “İhtilâller Tarihi” dersiyle verilmeye başlanmıştır. Daha sonra bu mektepteki öğretim üyeleri her ay Türk inkılâbı ile ilgili konuların tercih edildiği, halka açık ve tartışmalı konferanslar verdiler. Ardından 1926 yılında alınan Bakanlar Kurulu Kararı'yla Edebiyat Fakültesi dersleri arasına Türkiye İnkılâbı Tarihi dersinin konulması kararlaştırılmış ve Darülfünun yönetmeliğinde Türkiye İnkılâbı Tarihi dersine yer verilerek genç nesillere yeni devrimin anlatılması fikri resmîyet kazanmıştır. Devrime bağlı nesiller yetiştirme düşüncesi yükseköğretimden sonra, lise ve dengi okullarda da uygulamaya geçmiş ve 1931-1932 öğretim yılında lise ve öğretmen okullarının son sınıflarına “Türk İnkılâbı ve Cumhuriyet Devri Tarihi” dersi konulmuştur. Bir yıl sonra, Maarif Vekâletince adı geçen dersin daha esaslı öğrenimi için bu dersin sadece son sınıflarda değil her üç sınıfta da okutulması kararlaştırılmıştır (Erdaş, 2006, s.11-12).

Devrim düşüncesinin bir “İnkılâp Enstitüsü” ile verilmesinin daha uygun olacağı düşüncesiyle, Maarif Vekâleti 20 Haziran 1933'te o zamanki tek üniversitemiz olan İstanbul Üniversitesi'nde bir “İnkılâp Tarihi Enstitüsü” kurulmasına karar vermiştir. Enstitünün kısa bir sürede kurulmasından sonra, Zeynep Hanım Konağı'nda eski Edebiyat Fakültesi binasının yanındaki ahşap konferans salonunda İnkılâp Tarihi dersleri verilmeye başlanmıştır. Atatürk'ün yakın ilgisi ve kontrolü altında bu dersler Prof. Dr. Yusuf Hikmet Bayur, Mahmut Esat Bozkurt, Recep Peker ve Prof. Dr. Yusuf Kemal Tengirşenk tarafından verilmiştir (Aslanapa, 1997, s.9). Kısa süre sonra Ankara'da da benzer konferanslar başlamış ve bu konferanslardan ilkinin İnönü vermiştir.

Toprak (1997, s.18)'a göre böyle bir dersin verilmesinin amacı; o yıllarda Avrupa'da yükselen totaliter rejimlere karşı, Faşizme, Nazizme ve Bolşevizme karşı gençlerimizi korumak, onları Cumhuriyet ideallerine bağlamak ve yakın tarihimiz hakkında gerçek bilgilere ulaşmasını sağlamaktır (Arslan, 2005, s.66). Recep (Peker) Bey bu durumu “Türk ana inaniş istikametini gençlerimize öğretmek” olara nitelendirmiştir (Akbulut, 2005, s.20). Yılmaz (2006, s.3)'a göre ise bu dersin ortaya çıkışının üç nedeni vardır:

“Bunlardan ilki, yeni tarih görüşü doğrultusunda yeni bir anlayışla tekrar kurgulanmaya başlayan tarihsel kimliğin bir parçası olarak ortaya çıkan “inkılâp tarihi” düşüncesidir. İnkılâp tarihi, bu yeni tarih anlayışıyla Millî Mücadele sonunda kurulmuş olan yeni devletin ideolojik örgüsünü Türk toplumuna benimseterek yayma projesinin bir aracı olarak düşünülmüştür. İkincisi, inkılâp tarihi dersine vatandaşlık eğitiminin bir parçası olarak

yüklenen doğal işlevdir. Burada yeni rejim doğal olarak kendi insanını yetiştirmek ve bunun için de kendi tarihinden yararlanmak istemiştir. Üçüncüsü ise inkılâp tarihinin uluslararası düzeyde karşılaştırmalı olarak sunulması düşüncesidir ki dış ülkelerde özellikle Avrupa’da yükselen totaliter rejimlere ve diğer ideolojilere karşı Türk gençliğinin korunması amacıdır”.

Konferans niteliğinde başlayan bu dersler, 1942 yılında bütün eğitim kurumlarında verilmek üzere İnkılâp Tarihi ve Cumhuriyet Rejimi dersi adını almıştır. Bu arada Ankara Üniversitesi Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü kurulmuştur (Toprak, 1997, s.19). 20 Mart 1968’de dersin adı “Türk Devrim Tarihi” olarak değiştirilmiştir. 12 Eylül 1980 sonrası ders tekrar “Türk İnkılâp Tarihi” adını almıştır. Kısa bir süre “Türk İnkılâp Tarihi” adıyla okutulan ders 1981 Mart’ında Boğaziçi Üniversitesi’nin girişimiyle düzenlenen “Devrim Tarihi Şurası”nın da etkisiyle 6 Kasım 1981 tarih ve 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu uyarınca “Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi” adını almış ve zorunlu ders olma niteliğini korumuştur.

1981 yılında “Yüksekokullar Türk İnkılâp Tarihi ve Orta Öğretim Kurumları Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi Müfredat Programı” kabul edilerek 1981-1982 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur. 1982 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından eğitimde Atatürk ve Atatürkçü değerlere ilişkin esaslar üzerinde durulması kararlaştırılarak belirlenen öğretim programlarına “Atatürkçülükle İlgili Konular”ın yerleştirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca “Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi” dersinin adı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 20.02.1982 tarih ve 32 Sayılı, 24.09.1982 tarih ve 126 sayılı kararlarıyla sonuna Atatürkçülük sözcüğü eklenerek “Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük” olarak değiştirilmiştir (Yılmaz, 2006, s.24,29).

İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında Atatürk inkılâp ve ilkelerinin öğretim esasları 18.01.1982 tarih ve 2104 sayılı Tebliğler Dergisi’nde belirtilmiştir. 2104 sayılı bu yönergede 1981-1982 öğretim yılında ortaöğretim kurumlarının I., II. , III. sınıfları ile temel eğitim okullarının VIII. sınıflarında okutulmaya başlanan Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi Programının, bu dersin “Amaçları” ile amaçlara varmak için ders öğretmenlerinin izleyecekleri yöntemleri belirleyen “Açıklamalar” ın, 2087 ve 2090 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayınlandığı ve uygulamaya konduğu belirtilmektedir. Ancak, İnkılâp Tarihi dersinin amaçlarının gerçekleşmesinin, öğrencilerin Atatürk ilke ve inkılâplarını anlayarak Atatürkçülüğü benimseyip davranış haline getirmelerinin öğretim sistemi içindeki İnkılâp Tarihi dersi ile ilgili öğretmenlerin bu ders saati içerisindeki uygulamalarıyla sınırlı kaldığı, bunun ise yeterli olamayacağı düşünülmüştür. Bu inançtan hareketle 1982 yılında alınan kararla bütün öğretmenlerin Milli Eğitim Temel Kanunu ve genel programlarda yer alan

amaçlar doğrultusunda hareket ederek, öğrencilerini Atatürk inkılablarına ve ilkelerine bağlı yurttaşlar olarak yetiştirmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Bu yönergede edebiyat, sosyoloji, felsefe, coğrafya, fen, matematik, yabancı dil, din, beden eğitimi, müzik, resim, sanat tarihi ve milli güvenlik derslerinde yeri geldikçe Atatürk'ün ilke ve inkılablarına, görüşlerine, kişiliğine değinilmesi tavsiye edilmiştir. Bu tavsiye 1986 yılında resmileştirilerek, Atatürkçülük konularının ilk ve ortaöğretim programlarındaki bütün derslere aktarılması kabul edilmiştir (Yılmaz, 2006. s. 25). Bunun için ortaöğretim programlarında işlenmesi istenen Atatürkçülükle ilgili konular, ders, sınıf ve ünitelere dağıtılmış; amaçlar, davranışlar, içerik belirtilerek gerekli açıklamalara da yer verilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Cumhuriyet kurulduktan sonra, yeni düzenin vatandaşlarının eski programlarla yetiştirilemediği anlaşıldığından öğretim programlarında da sürekli değişikliğe gidilmiştir. İlk ve ortaokulda olduğu gibi Cumhuriyet dönemi lise programlarında da bir çok değişiklik yapılmıştır. En büyük değişiklik ise Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılmıştır (Binbaşıoğlu, 2009, s.387). Bu programlarda vatandaşlık görevleri ve sorumlulukları yönünden, ailesine, milletine, vatanına, Atatürk ilkelerine bağlı araştırmacı insan yetiştirmek amaçlanmıştır. Ancak Cumhuriyetten bugüne kadar hazırlanan program içeriklerinde bu amacın ne kadar uygulamaya konduğu pek araştırılmamıştır. Bu eksiklikten hareketle bu çalışmada, Cumhuriyetten günümüze hazırlanan lise öğretim programlarının genç nesillere Atatürk ilke ve inkılablarını benimsetmesi bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu temel amaç doğrultusunda araştırmada Cumhuriyetten günümüze kadar yapılmış lise “Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji programlarında yer alan Atatürk ilke ve inkılablarıyla ilgili amaç, içerik ve öğretim yöntemleri nelerdir?” ana problemi altında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. 1986 yılına kadar yapılan lise Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji programlarının amaç, içerik ve yöntem boyutlarında Atatürk ilke ve inkılablarına ne derece yer verilmiştir?
2. 1986 yılından sonra yapılan lise Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji programlarının amaç, içerik ve yöntem boyutlarında Atatürk ilke ve inkılablarına ne derece yer verilmiştir?

Lise öğretim programlarındaki Atatürkçülük konularıyla ilgili literatürde yeterince araştırma bulunmamaktadır. Bu yönüyle çalışmanın ilgili alanda çalışanlar için bilgilendirici

ve kaynak bir çalışma olacağı düşünülmektedir. Araştırma lise Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji ders programlarının Atatürk ilke ve inkılaplarının öğretimi konusunda değerlendirilmesi ile ve bu derslerin program kitaplarının ve ilgili araştırmaların taranması ile sınırlıdır.

Yöntem

Cumhuriyetten günümüze lise öğretim programlarının Atatürk ilke ve inkılaplarının genç nesillere benimsetilmesi bağlamında değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi yöntemi son yıllarda sosyal bilimler alanında yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biridir. Tarih, sosyoloji ve antropoloji bu alanların başındadır. Bunların yanında eğitim bilimlerinde de doküman incelemesi yöntemi kullanılmaya başlanmıştır. Dokümanlar diğer araştırma yöntemleriyle kullanılabileceği gibi sadece tek başlarına bir araştırmanın tüm veri setini oluşturabilirler (Yıldırım ve Şimşek, 2003, s.150).

Bulgular

1. 1986 Yılına Kadar Yapılan Lise Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji Programlarının Atatürk İlke ve İnkılaplarını Yeni Nesillere Kazandırması Bakımından İncelenmesi

1986 yılına kadar hazırlanan ve uygulanan lise programlarında Atatürk ilke ve inkılaplarının yeni nesillere nasıl aktarıldığını belirlemek amacıyla, lise Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji programları amaç/kazanım, içerik ve öğretim yöntemleri boyutlarında incelenmiştir. Elde edilen veriler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

1986 Öncesinde Hazırlanan Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji Programlarında Atatürk İlke ve İnkılapları

Ders	Yıl	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntemleri
Edebiyat	1927-1957	-	-	-
	1976	Türk milliyetçiliği idealini öğrencilere benimsetmek	-	-
Tarih	1934 1938 1956 1958 1971	-	-Cumhuriyet'in ilanı Mustafa Kemal'in Reiscumhur seçilmesi. - Hilafetin kaldırılması. - Dinin devletten ayrılması, hukuki ve adli sahada inkılaplar, kadın hukuku. -Din esaslarından sanılan batıl âdet ve ananelerin kaldırılması, şapka inkılabı, tekke ve tarikatların kaldırılması, beynelmil takvim ve saatin kabulü, yeni rakamlar. - Maarif ve terbiyede inkılap ve ıslahat cereyanları. Türkiye Cumhuriyeti'nde maarif ve terbiye vaziyeti. - Harf, tarih ve dil inkılapları. -İktisadi, mali inkılap ve ıslahat cereyanları.	-
	1981	-Türk inkılabının tarihi anlamını ve önemini kavratmak; -Atatürk'ün milliyetçilik ve medeniyetçilik anlayışını belirtmek; -Ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyeti'nin dinamik temelini "Atatürk İlkeleri"nin oluşturduğu bilincini kazandırmak; - Türk inkılabının, milli ve milletlerarası niteliklerini belirleyerek, XX. yüzyılda mazlum milletlere nasıl ışık tuttuğunu göstermek; - Dünya devletlerinin ve Türkiye'nin içinde bulunduğu o günkü durum göz önüne alınmak suretiyle, Türk inkılabının ne güç şartlar altında gerçekleştirildiğini kavratmak; -Atatürk'e Türk inkılabına ve onun ilkelerine yürekten bağlı, bunların inançlı savunucusu olma bilincini kazandırmak; -Günümüzün ve geleceğin sorunlarına Atatürkçü bir yaklaşımla çözümler üretebilecek tutum, davranış ve yetenekler kazandırmak.	-Atatürk ilkelerinin olduğu ortam -Atatürk ilkelerinin amacı -Atatürk ilkelerinin ortak özellikleri - Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı temel esaslar - Cumhuriyetçilik - Milliyetçilik - Halkçılık - Devletçilik - İnkılapçılık - Laiklik - Atatürk ilkelerine sahip çıkmak ve devamlılığını sağlamak - Atatürk ilkeleri ve bugünkü gerçekler	- Büyük Nutuk -Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri -Kitap, broşür ve ansiklopediler -Göze ve kulağa hitap eden ders araçları (resimler, kartpostallar, fotoğraflar, tarihi tablolar, film ve dıalar) -Haritalar, grafikler ve tarih levhaları, -Tanık kişiler -Soru-cevap, -Diyalog, -Grup çalışmaları

Ders	Yıl	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntemleri
Coğrafya	1986 öncesi	-	-	-
	1924	-	-	-
Sosyoloji	1935	Gençleri Türk inkılâbının amaç bildiği ideallerden fikri temellerini kavrayacak hale getirmek...	-Devletçilik, aile hukuku, kadın erkek eşitliği, ulusal egemenlik, cumhuriyetçilik, laiklik, Atatürkçülük, milliyetçilik, halkçılık, Türkiye Cumhuriyetinin aile hukukunda ve kadın hayatında yaptığı devrim	-
	1957		- Milliyetçilik, - Devletçilik - Laiklik	-
	1976		-	-

Tablo 1'e göre, 1924, 1927, 1929, 1934, 1938, 1942, 1946, 1949, 1952, 1954, 1957 Edebiyat programlarında Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili herhangi bir konu ya da açıklama bulunmamaktadır.

1924, 1927, 1931, 1934, 1937, 1938, 1952, 1956 ve 1958 lise Tarih programları incelendiğinde, konuların sınıflara göre dağılımından oluşan ve alt alta sıralandığı "muhteva" ya yer verildiği görülmektedir (Koçak, tarihsiz).

1934, 1938, 1956, 1958 ve 1971 Tarih programındaki Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili konulara lise üçüncü sınıf Türkiye Cumhuriyeti ve İnkılâbı Tarihi derslerinde yer verilmiştir. Bu konuların tamamı Atatürk inkılâplarıyla ilgili olup, hilafetin kaldırılmasını, dinin devletten ayrılmasını, hukuki alandaki inkılâpları, şapka, takvim ve saatteki inkılâpları, yeni rakamları, harf, dil, tarih ve mali inkılâpları ve ıslahatları kapsamaktadır (Bakınız Tablo1). Bunun dışında 1934-1971 programlarının Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili amaç ve yöntem boyutlarında herhangi bir açıklama ya da madde bulunmamaktadır.

1971 lise Tarih programından sonra 1981 programı yapılmıştır. 1981 lise öğretim programında Atatürk ilke ve inkılâplarına Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yer verilmiştir. Bu dersin amaçlar kısmında Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili 7 tane amaç belirlenmiştir (MEGSB,1987, s. 101). Bu programda diğer programlardan farklı olarak Atatürk ilke ve inkılâplarının nasıl geliştirileceğine ilişkin yöntemler de belirtilmiştir. Bu konuların anlatımında sadece düz anlatımdan değil, aynı zamanda göze ve kulağa hitap eden araçlardan, resim, kartpostal, harita, grafik, film, dia ve broşür gibi araçlardan da yararlanılması istenilmiştir.

1981 programında, Atatürk ilke ve inkılâpları ayrıntılandırılarak ve belirli bir düzen içerisinde verilmiştir. Diğer programlarda, sadece ilke ve inkılâplardan bahsediliyordu, ancak bu ilke ve inkılâpların önemi, yararları, nasıl korunması gerektiği vb. konulara yer

verilmiyordu. Ancak 1981 programında Atatürk ilke ve inkılâpları konusu bütünlük içinde değerlendirilip, farklı konularla da ilişkilendirilmiştir. Cumhuriyetçilik ilkesinden örneklemek gerekirse, bu programda sadece Cumhuriyetçilik ilkesinden bahsedilmemiş, bunun yanında, “Atatürkçü düşünce sisteminde Cumhuriyetçilik kavramı, Türkiye Cumhuriyeti’nin genel yapısı, nitelikleri, Cumhuriyeti yıkmayı amaçlayan olaylar ve arkasındaki gerçekler, Cumhuriyetin emanet edildiği gençliğin ideal yapısı, Cumhuriyetin Türk toplumuna sağladığı faydalar, Atatürkçü düşünce sisteminde Cumhuriyetçiliğe yönelik iç ve dış tehdit” konularıyla ayrıntılandırılarak verilmiştir.

Tablo 1’deki Coğrafya dersine bakıldığında, Coğrafya programlarının amaç, içerik ve yöntem boyutlarının hiç birinde Atatürk ilke ve inkılâplarına değinilmediği görülmektedir. Atatürkçülükle ilgili konuların öğretim programlarına aktarılmasına ilişkin kararın verildiği 1986 yılına kadar lise Coğrafya programlarında Atatürkçülük ile ilgili konulara yer verilmemiştir.

Sosyoloji programına bakıldığında ise, Cumhuriyet döneminde yapılan ilk Sosyoloji programının 1924 programı olduğu anlaşılmaktadır. Bu programın içeriği Fransa Eğitim Bakanlığı’nın 1920’de öğretmen okulları için hazırladığı program temel alınarak hazırlanmıştır. Bu programda konular üç bölümden oluşmaktaydı. Bunlar, iktisat sosyolojisi, aile sosyolojisi ve siyaset sosyolojisi konularıydı. Programın sonunda din, sanat ve toplum ilişkisine de yer verilmekteydi. Bu ilk programda inkılâpların çoğunun yürürlüğe girmemiş olmasından dolayı Atatürk ilke ve inkılâplarından söz edilmemiştir (Zabun, 2007).

1934 yılında her dersin özel program taslaklarının hazırlanmasından sonra 1935 yılında dersin adı “Sosyoloji” olarak değiştirilmiştir. Dersin özel amaçlarından 2.maddede Atatürk inkılâplarına değinilmiştir: “Gençleri Türk inkılâbının amaç bildiği ideallerden fikri temellerini kavrayacak hale getirmek...” (Beydoğan, 1988, s. 44-45).

1935 Sosyoloji programında devletçilik, aile hukuku, kadın erkek eşitliği, ulusal egemenlik, cumhuriyet, laiklik ve Atatürkçülük konuları ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Ayrıca öğretmenden derste bu gibi ilkelerin doğruluğunu ve önemini belirtmesi istenmiştir (Tan, 1987, s. 173).

1935 Sosyoloji programında öğretmenin göz önünde bulunduracağı noktalar bölümünde “devletçilik, laiklik ve cumhuriyetçilik” ilkelerine dikkat çekilmektedir (T.C. Kültür Bakanlığı, 1938):

“Kitaptan Türkiye’de aile bahsi okutulurken öğretmen medeni kanununun aile hukukunda yaptığı devrim üzerinde çok durmalı ve eski fıkıh esasları ile arasındaki ayrılık belirtilmelidir.”

“Ulusal devletin vazifelerinin nasıl genişlediği gösterilerek devletin sosyal yardım ve ekonomik devletçilik prensibi anlatılacaktır.”

“Hükümet şekilleri bahsinde ulusal hükümetin kurulmasına sebep olan vakalar üzerinde durulacak ve devrimin Cumhuriyet prensibi esaslı muhakemeye dayanan bir kanaat halinde anlatılacaktır.”

“Din meselesine türlü noktadan bakım kabil olduğu anlatıldıktan sonra sosyoloji bakımından din meselesi üzerinde durulacak, ulusal devletin laik olmasını doğuran sebepler anlatılacaktır.”

Lise III. sınıf Edebiyat Kolu'na ait Sosyoloji dersinde Atatürk ilkelerinden, “Milliyetçilik, Halkçılık, Cumhuriyetçilik, Laiklik ile Türkiye Cumhuriyeti'nin aile hukukunda ve kadın hayatında yaptığı devrimler”den bahsedilmektedir.

1957 Lise Sosyoloji programında, 3. Sınıf Sosyoloji dersinin “İlerlemiş Cemiyetler” ünitesindeki şu konularda Atatürk ilke ve inkılâplarına değinilmiştir:

Millet gerçeği ve oluşu (Türkiye’de millet anlayışının evrimi ve milliyetçilik prensibi)

Devlet. (Eski devlet ve bugünkü devlet anlayışı; demokrasi kavramı, demokrasilerde kanun ve hürriyet nizamı)

Din hayatı (Laiklik prensibi de izah edilecek, bu prensibin türlü sosyal kurumlara etkisi üzerinde durulacaktır.)

Ailenin yapısı. (Kadının hukuki durumundaki gelişme de incelenecek. Türk kadınlığının sosyal durumundaki gelişmeden bahsedilirken ilgili mevzuatımızda metin olarak faydalanılacaktır.)

1976 Sosyoloji programı Atatürk ilke ve inkılâplarına dolaylı ve dolaysız hiçbir gönderme yapmamıştır (Arslanoğlu, 2001, s. 79).

2. 1986 Yılından Sonra Yapılan Lise Programlarının Atatürk İlke ve İnkılaplarını Yeni Nesillere Benimsetmesi Bakımından İncelenmesi

1986 yılında Atatürkçülükle ilgili konuların öğretim programlarına aktarılmasına karar verilmesiyle Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji programlarında Atatürk ilke ve inkılâplarına geniş şekilde yer verilmiştir. Araştırmanın bu bölümünde, incelenen programlardaki verilerin çokluğu nedeniyle dersler ayrı başlıklar halinde sunulmuştur.

a. 1986 Yılından Sonra Hazırlanan Lise Edebiyat Programının Atatürk İlke ve İnkılaplarını Yeni Nesillere Benimsetmesi Bakımından İncelenmesi

1986 yılından sonra hazırlanan lise Edebiyat programlarının amaç/kazanım, içerik ve öğretim yöntemleri-araçları boyutlarındaki Atatürk ilke ve inkılaplarıyla ilgili bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

<i>1986 Sonrasında Hazırlanan Edebiyat Programlarında Atatürk İlke ve İnkılapları</i>				
Ders	Yıl	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntemleri-Araçları
	1987	-Türk milliyetçiliği idealini öğrencilere benimsetmek,	- Atatürk ilkelerinin amacı - Atatürk ilkelerinin ortak özellikleri, - Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı temel esaslar - Atatürkçü düşünce sisteminde Cumhuriyetçilik kavramı, -Türk inkılabı ve sonuçları - İnkılabın dinamik etkinliğinin sağlanması ve geliştirilmesi için Türk toplumuna düşen görevler, - İnkılabın Türk toplumuna sağladığı faydalar, - Laikliğin Türk toplumuna sağladığı faydalar, - Milliyetçilik - İnkılapçılık - Atatürkçü düşünce sisteminde laikliğe yönelik iç ve dış tehdit, - Atatürk ilkelerine sahip çıkmak ve devamlılığını sağlamak	-
Edebiyat	1992/ 27.4.1998 /64(TTKK)		- Laiklik ilkesi, - Dini istismar ve taassup konularında Atatürk’ün düşünceleri - Cumhuriyetçilik - Tevhid-i Tedrisat Kanunu - Milliyetçilik	-Sözlü ve yazılı kompozisyon -Açık oturum
	2005	- Cumhuriyetçilik ilkesinin özelliklerini farkederek - Cumhuriyetin Türk toplumuna sağladığı faydaları sezer. - Laiklik ilkesiyle ilgili çıkarımlarda bulunur. - Atatürk’ün din konusundaki görüşlerini sezer. - Atatürk’ün Türk dili ve diller hakkındaki görüşlerini araştırır. - Atatürk’ün Türk dilinin gelişmesiyle ilgili yaptığı çalışmaları belirler.	- Cumhuriyetçilik - Cumhuriyetçiliğin Türk toplumuna sağladığı faydalar - Laiklik, - Dinî istismar ve taassup konularında Atatürk’ün düşünceleri -Atatürk ilkelerine sahip çıkmak ve devamlılığını sağlamak - Milliyetçilik - Atatürkçü Düşüncede Yer Alan Temel Fikirleri Kapsayan Bazı Konular, - Türk kadının toplumdaki yeri ve kadın hakları - Din ve vicdan hürriyeti - Kanun önünde eşitlik - Çağdaşlaşma - Atatürk ilkelerine sahip çıkmak ve devamlılığını sağlamak.	

Tablo 2’de görüldüğü gibi 1976 Edebiyat programının genel amaçlar başlığı altında “... Anayasamızda ifadesini bulan Türk Milliyetçiliği idealini öğrencilere benimsetmek” ve yine genel amaçların son maddesinde “Öğrencilerin Milli Eğitim Temel Kanununun bilhassa 2, 10 ve 11. maddelerinde tespit edilen hedefler istikametinde gelişmelerine yardımcı olmaktır” ifadelerine yer verilmiştir (Dursunoğlu, 2002, s.265). 14.6.1973 tarih ve 1738 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun yukarıda bahsedilen 2. maddesi; “Türk milletinin bütün fertlerini Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı... yurttaşlar olarak yetiştirmek” tir. 10. madde ise Atatürk inkılâp ve ilkeleri ve Atatürk milliyetçiliği” başlığı altında eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasındaki her aşamada Atatürk inkılâp ve ilkeleri ile Atatürk milliyetçiliğinin temele alındığını belirtmektedir. 11. madde ise demokrasi eğitimiyle ilgilidir.

1987 yılında uygulamaya konulan Türk Dili ve Edebiyatı programındaki Atatürkçülükle ilgili konular 30.06.1986 gün ve 2212 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayımlanmıştır. 1987 programındaki Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili konular (MEGSB, 1987) incelendiğinde (Bakınız Tablo 2), Lise 1. sınıfta sadece Atatürk ilkelerine, 2. ve 3. sınıfta ise Atatürk ilke ve inkılâplarına birlikte yer verildiği görülmektedir.

1987 Edebiyat programından sonra 1992 programı hazırlanmıştır. Bu program, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 18.9.1992 tarih ve 293 sayılı kararı ile belirlenmiş olup, 09.11.1992 tarih ve 2370 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayımlanmıştır. 1992 programının amaçlar kısmında Atatürk ilke ve inkılâpları ile ilgili bir madde bulunmazken, içerikte Atatürk ilkelerinden Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik ve Laikliğe, bunların yanında din ve vicdan hürriyeti, kanun önünde eşitlik, çağdaşlaşma, toplumsal barış ve huzurun sürekliliğini sağlama, milli birlik ve beraberliği güçlendirme gibi konulara yer verilmiştir. Ayrıca bu programa 27.4.1998/64 sayılı TTKK ile bazı açıklama ve yöntemler eklenmiştir. Bu karara göre, Cumhuriyetçilik konusu 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı haftasında sınıfta ya da okulda bir açık oturum düzenlenerek işlenecek; her yıl 5 Aralığı içine alan haftada Atatürk’ün Türk kadınına verdiği önem ve Türk kadın hakları “Günlük konuşma tarzında” işlenecektir.

2005 lise Edebiyat programına bakıldığında ise Atatürkçülük konularının ayrı bir bölüm olarak sunulduğu görülmektedir. Tablo 2’de verilen Atatürk ilke ve inkılâpları ile ilgili konular 11. ve 12. sınıf programında yer almaktadır (MEB, 2005a, s. 164-165):

2005 programındaki Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili kısımlar sadece Atatürkçülük konularıyla sınırlı değildir. Bunun yanında, yeri geldiğinde bazen etkinlikler kısmında bazen de açıklamalar kısmında Atatürk ilke ve inkılâplarına gönderme yapılmıştır. Örneğin; 12. sınıf edebiyat dersinde, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı konusu için şöyle bir etkinlik

planlanmıştır: “Gruplara ayrılan öğrenciler, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı’nın oluşumunu problem olarak ele alırlar. 1918-2000 yılları arasında ortaya çıkan sosyal ve siyasî olaylar ile edebî hareketler arasındaki ilişkileri ve Atatürk ilke ve inkılâplarının edebî eserlere nasıl yansıdığını araştırırlar. Öğrenci grupları, araştırma sonuçlarını sınıfa sunarak ünitelerde ele alınacak konular için gerekli ön hazırlığı sağlarlar...” (MEB, 2005a).

b. 1986 Yılından Sonra Hazırlanan Lise Tarih Programının Atatürk İlke ve İnkılâplarını Yeni Nesillere Kazandırması Bakımından İncelenmesi

1986 yılından sonra hazırlanan lise Tarih programlarındaki Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili bölümler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

1986 Sonrasında Hazırlanan Tarih Programlarında Atatürk İlke ve İnkılâpları

Ders	Yıl	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntemleri-Araçları
Tarih	1993	1981 yılındaki amaçlara şunlar da eklenmiştir: -Atatürk’ün dahi asker, büyük devlet adamı ve inkılâpçı kişiliği ve eşsiz önderliğini tanımak, -Atatürkçülüğü benimseterek, Atatürk’ün Dünya görüşünü ve düşüncelerini kavratmak.	- Cumhuriyet’in İlanı ve Halifeliğin Kaldırılması - Partiler ve Çok Partili Döneme Geçiş - İnkılâbın Gelişimi, -Devlet ve Toplum Kurumlarının Laikleşmesi - Eğitim ve Kültür Alanında İnkılâp Hareketleri - Toplumsal Yaşayışın Düzenlenmesi - Ekonomik Alanda Gelişme - Atatürkçülük-Türk İnkılâbının Dayandığı İlkeler Ve Türk İnkılâbının Nitelikleri	-
	2007	Atatürk ilke ve inkılâplarının, Türkiye Cumhuriyeti’nin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmesindeki yerini kavratarak öğrencilerin laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmasını sağlamak	1993 programının aynısı	

1981 Tarih programından sonraki program 1993 yılında yapılmıştır. Aslında bu program, 1981 T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi programına yapılan bazı eklemeleri içermektedir. Örneğin; bu programda 1981 programındaki Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili amaçlar aynı kalmak üzere iki yeni amaç daha eklenmiştir. Konular ise 1981 programıyla özde aynı olmakla birlikte, Atatürk inkılâpları daha ayrıntılı olarak verilmiştir. 1981 programında ise Atatürk ilkeleri ayrıntılı olarak yer almaktaydı.

2005 yılından sonra tüm öğretim programlarının yapılandırmacı anlayışa göre yeniden hazırlanmasına rağmen, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi için yapılandırmacı anlayışa göre yeni bir program hazırlanmamıştır. Bu derste hala 1993 programı uygulanmaktadır. Bunun yanında, Tablo 3’te görüldüğü gibi, 2007 yılında hazırlanan 9. Sınıf, 2008 yılında hazırlanan 10. sınıf ve 2009 yılında hazırlanan 11. sınıf Tarih dersinin genel amaçlarına Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili bir amaç eklenmiştir (MEB, 2007, s. 4). 2007’de hazırlanan 9.sınıf Tarih programında Atatürk ve tarih konusunda bir etkinlik planlanmıştır. Ayrıca bu programın açıklamalar kısmında “Atatürk’ün Türk Tarih Kurumunu kurması ve desteklemesi, tarih bilimi ve Türk tarihine verdiği önem vurgulanacaktır.”, “Atatürk’ün tarih yazıcılığıyla ilgili sözlerine değinilecektir.”, “Atatürk’ün Türk milleti hakkındaki düşüncelerine değinilecektir.” ifadelerine yer verilmiştir. 10. sınıf Tarih programında ise, “Atatürk’ün vatan ve millet sevgisi, mantıklılığı, ileri görüşlülüğü ve önder oluşuna yer verilecektir” açıklaması yapılmıştır. 11. sınıfta Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi yer aldığından tarih dersinde Millî Mücadele’den 1938’e kadar olan dönem ele alınmış ve dönemin temel felsefesinin verilmesine dikkat edilmiştir (Meb, 2009, s.16). Bunun dışında 11. sınıf Tarih programında “Atatürk’ün söylev ve demeçlerinden hareketle vatandaşlık kavramını araştırma”, “Atatürk’ün sözlerinden hareketle milli ekonomi anlayışı ile ilgili kompozisyon yazma”, “Başöğretmen” sıfatı ile Atatürk’ün başlattığı okuma-yazma seferberliğinin halk üzerinde bıraktığı tesir hakkında bir metin yazma gibi etkinliklere yer verilmiştir. Ayrıca bu programda Atatürk’ün eğitime verdiği önem, sanat ve sanatçıya verdiği önem üzerinde durulmuştur.

c. 1986 Yılından Sonra Hazırlanan Lise Coğrafya Programının Atatürk İlke ve İnkılâplarını Yeni Nesillere Kazandırması Bakımından İncelenmesi

1986 yılından sonra hazırlanan Coğrafya programlarındaki Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili bölümler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

1986 Sonrasında Hazırlanan Coğrafya Programlarında Atatürk İlke ve İnkılâpları

Ders	Yıl	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntemleri-Araçları
Coğrafya	1987	-	-Atatürk inkılabı -Şapka ve kılık kıyafette değişiklik -Atatürk'ün eğitime verdiği önem, -Yeni Türk alfabesinin kabul edilmesi	-
	1992	-	- Şapka inkılabı	-
	2005	-	- Atatürk'ün kişilik özellikleri, - inkılâpları, ilkeleri	-

Atatürkçülükle ilgili konuların öğretim programlarına aktarılmasına ilişkin kararın verildiği 1986 yılına kadar lise Coğrafya programlarında Atatürkçülük ile ilgili konulara yer verilmemiştir.

Haziran 1986'da alınan bu karara istinaden hazırlanan öğretim programlarında Atatürkçülük konularına yer verilmiştir. 1987 lise Coğrafya programı incelendiğinde, Coğrafya dersinin amaçlarında Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili bir amaç bulunmamaktadır. Bunun yanında programdaki açıklamalar kısmında, Türkiye Coğrafyası içine giren konular işlenirken; "Türkiye'nin dünyadaki yeri ve önemi konusunda, yurdumuzun bugünkü sınırlarının Atatürk'ün önderliğinde yapılan milli mücadele sonunda çizilmiş olduğuna ve coğrafi konumu itibariyle stratejik önemine değinilmeli; ayrıca, Türkiye'nin komşu olduğu Ortadoğu ülkeleri arasında gerek ekonomi, gerek kültürel alandaki üstünlüğün Atatürk inkılâbının bir sonucu olduğu belirtilmelidir", "Karadeniz Bölgesi konusunda Kastamonu'dan bahsederken şapka ve kılık kıyafet değişikliklerinden söz edilmelidir" ve "Türkiye'de nüfus ve yapısı konusunda, Atatürk'ün eğitim ve öğretime verdiği önem, yeni Türk alfabesinin kabul edilmesi ve okuma-yazma seferberliği üzerinde durulmalıdır" denilmiştir (MEGSB, 1987).

1992 Coğrafya Dersi programında ise (9. Sınıf) Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili hiç bir amaç ve yöntem bulunmazken, Karadeniz Bölgesi konusunda Şapka İnkılâbına yer verilmiştir. Programda, "Kastamonu'dan bahsederken şapka ve dolayısıyla kılık kıyafet değişikliklerinden söz edilmelidir" (MEB, 1998, s. 148) denilmiştir.

2005 yılında hazırlanan Coğrafya programında amaçlar ve yöntem bölümlerinde Atatürk ilke ve inkılâplarının öğretilmesine ilişkin bir bilgi bulunmazken, Coğrafya dersinin uygulanması ile ilgili açıklamalar kısmında Atatürk ilke ve inkılâplarından nasıl bahsedilmesi gerektiği şu şekilde izah edilmiştir: "Öğretmen, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı, Kurtuluş Savaşı'nda bir zaferin ya da Türk İnkılâbı ile ilgili herhangi bir olayın yıl dönümü, Ankara'nın başkent olması gibi olayların yıl dönümlerinde Atatürk'ün kişilik özelliklerini, inkılâplarını, ilkelerini ve düşüncelerini anlatmalıdır.”

2005 lise Coğrafya programının öğrenme alanları oluşturulurken dikkate alınan hususlar kısmında “Atatürk ilkelerinin kazandırılması” maddesinin de dikkate alındığı belirtilmektedir. Kazanımlar oluşturulurken ise “Atatürk ilkeleri ve cumhuriyetin kazanımlarını özümsemek” fikrinin de dikkate alındığı belirtilmektedir (MEB, 2005c, s. 36).

d. 1986 Yılından Sonra Hazırlanan Lise Sosyoloji Programının Atatürk İlke ve İnkılâplarını Yeni Nesillere Kazandırması Bakımından İncelenmesi

1986 yılından sonra hazırlanan Sosyoloji programlarındaki Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili bölümler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

1986 Sonrasında Hazırlanan Sosyoloji Programlarında Atatürk İlke ve İnkılâpları

Ders	Yıl	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntemleri-Araçları
Sosyoloji	1986	-	- Atatürkçü düşüncede millet anlayışı, - Atatürkçü düşünce sisteminde milliyetçilik - Atatürkçü düşüncede sosyal kültürel milli güç - Atatürkçü düşüncede kadının Türk toplumundaki yeri. - Din konusunda; Atatürkçü düşüncede laiklik kavramı. - Türklerde ekonomik düzen ve Atatürk'ün görüşleri - Atatürkçü düşüncede insanın yeri, Atatürkçü düşünce sistemi, - Atatürkçü düşüncede dayanışmanın toplum hayatındaki önemi	-
	1995	- Atatürk'ün millet anlayışını açıklama - Atatürk'ün milletçilik anlayışını açıklama - Atatürk'ün halkçılık anlayışını açıklama. - Kültür, dil, sanat konularında Atatürk'ün görüşleri - Atatürk'ün kültür-kişilik, kültürel kimlik, kültürleme ve kültür emperyalizmi konularındaki düşünceleri		

Ders	Yıl	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntemleri-Araçları
Sosyoloji	1995	Atatürkçü düşüncede kadının yeri - Atatürkçü düşüncede laiklik anlayışını açıklama - Atatürk'ün ekonomik sistemlerle ilgili görüşlerini açıklama - Atatürkçü düşüncede insanlık, hak ve sorumluluk kavramlarını açıklama - Atatürkçülüğün önemini açıklama - Atatürkçülüğün bütünlük niteliğini açıklama - Atatürkçülüğün yabancı ideolojilerle niçin açıklanamayacağını yorumlama. Atatürkçü düşüncede toplumsal dayanışmayı yorumlama - Atatürk inkılapları ile gelen köklü değişimleri yorumlama.		
	2009	- Cumhuriyeti diğer yönetim biçimlerinden ayıran üç temel ilke (çağdaşlık, laiklik ve millîlik) nin önemini kavrar. - Din ve laiklik kavramlarının ilişkisini yorumlar. - Atatürkçü düşünce sisteminde laiklik anlayışını ortaya koyar. - Atatürk'ün ekonomik sistemlerle ilgili görüşlerine örnekler verir. - Atatürkçü düşünce sisteminde vatandaşlık, hak ve sorumluluk kavramlarını ilişkilendirerek örnekler verir.	- Millet, Milliyetçilik, Halkçılık ve Milli Birlik - Atatürk inkılaplarıyla gelen köklü değişimler - Atatürk'ün kültür konusundaki görüşleri - Atatürkçü düşüncede kadının yeri - Atatürk'ün eğitime verdiği önem - Laiklik - Devletçilik ve liberalizm - Atatürkçülüğün yabancı ideolojilerden farkı - Din ve vicdan hürriyeti - Atatürkçülüğün önemi	

1986 Sosyoloji programının en önemli özelliği, Atatürk ilke ve inkılaplarını değişik şekillerde ele almış olmasıdır. Bu programda Atatürkçülük konuları genişletilerek farklı açılardan ele alınmıştır (Bakınız Tablo 5).

1995 yılında yeni bir Sosyoloji programı hazırlanmış ve 1997-1998 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere kabul edilmiştir (Arslanoğlu, 2001, s. 82). Atatürk ilkeleri bu programın hemen her ünitesinde yer almıştır. Örneğin Toplumsal Yapı ünitesinde Millet konusunda yer verilen davranışlar (Arslanoğlu, 2001, s. 85) Tablo 5'te görülmektedir.

Bundan sonra yapılandırmacı anlayışa göre Sosyoloji programı 2009 yılında hazırlanmıştır. 2009 Sosyoloji programının genel amaçlar kısmında Atatürk ilkelerinden "laiklik" kavramına yer verilmiştir (Bakınız Tablo 5). Ünitelere göre hazırlanan kazanımlar

kısımında da laiklik, Atatürkçü düşünce sisteminde vatandaşlık, hak ve sorumluluklarıyla ilgili kazanımlar yazılmıştır. Tablo 5'te görüleceği üzere, programın etkinlikler ve açıklamalar kısmında Atatürk'ün bazı ilke, inkılâp ve görüşlerine yer verilmiştir

Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen veriler genel olarak değerlendirildiğinde, Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili konuların resmi olarak lise programlarına konulmasından önce, yani 1986'ya kadar, Atatürk ilke ve inkılâplarına Tarih ve Sosyoloji dersinde yer verildiği görülmektedir. 1934, 1938, 1956, 1958 ve 1971 Tarih programındaki Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili konulara lise üçüncü sınıf Türkiye Cumhuriyeti ve İnkılâbı Tarihi derslerinde yer verilmiştir. Bu konuların tamamı Atatürk inkılâplarıyla ilgili olup, hilafetin kaldırılmasını, dinin devletten ayrılmasını, hukuki alandaki inkılâpları, şapka, takvim ve saatteki inkılâpları, yeni rakamları, harf, dil, tarih ve mali inkılâpları ve ıslahatları kapsamaktadır. Bunun dışında 1934-1958 programlarının Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili amaç ve yöntem boyutlarında herhangi bir açıklama ya da madde bulunmamaktadır.

Sosyoloji programlarına bakıldığında ise, 1935 ve 1957 programlarında Atatürk ilke ve inkılâplarına yer verildiği anlaşılmaktadır. 1935 Sosyoloji programında, gençlerin Türk inkılâbının fikri temellerini kavrayacak hale gelmeleri amaçlanmıştır. 1957 Sosyoloji programının içeriğinde Atatürk ilkelerinden devletçilik, milliyetçilik ve laiklik ilkelerine yer verilmiştir ancak bu konuyla ilgili amaç ve yöntem kısmında herhangi bir şey bulunmamaktadır. Bundan sonra yapılan 1976 Sosyoloji programı Atatürk ilke ve inkılâplarına herhangi bir gönderme yapmamıştır.

1986 yılında Atatürk ilke ve inkılâplarının tüm lise programlarına konulmasına karar verilmesinin ardından, Edebiyat ve Coğrafya programlarına da Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili konular eklenmiştir. 2005 yılına kadar yapılan programlar incelendiğinde Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji dersindeki Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili amaç ve içeriğin birbirlerine benzer olduğu, bunların o dersin özellik ve gerekliliklerine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Oysa 2005 programında bu farklılık dikkate alınmıştır. Örneğin; 2005 edebiyat dersinin amaçları arasına “Atatürk'ün Türk dili ve diller hakkındaki görüşlerini araştırır, Atatürk'ün Türk dilinin gelişmesiyle ilgili yaptığı çalışmaları belirler.” gibi edebiyat dersine özgü amaçlar da eklenmiştir. Ancak, alana göre amaç/kazanım ve içerik belirleme çalışması diğer derslerde yapılmamıştır.

1986'dan sonra yapılan Tarih programları da önceki programlara bir iki amaç ya da içerik eklenmesi gibi değişiklik yaşamıştır. Bilindiği gibi 2004 yılından beri ilköğretim ve ortaöğretim programları yapılandırmacı anlayışa göre yeniden oluşturulmaktadır. Bu anlayışla ortaöğretim Tarih programının yeniden oluşturulmasına 2007 yılında başlanmış ve dokuzuncu sınıf Tarih programı, 2008 yılında 10. sınıf programı ve 2009 yılında da 11. sınıf Tarih programı hazırlanmıştır. Ancak Tarih dersi içerisinde verilen ve Atatürk ilke ve inkılablarını da kapsayan İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi programı henüz yapılandırmacı anlayış temelinde yeniden ele alınmamıştır. Yani bu ders hala 1993 programına göre işlenmektedir. Bu programda Atatürk ilke ve inkılabları ayrıntılandırılarak ve belirli bir düzen içerisinde verilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin bu dersi anlatırken kullanması gereken bazı araç-gereç ve yöntemler de önerilmiştir.

Atatürk ilke ve inkılabları Coğrafya programına ilk olarak 1987 yılında girmiştir. Coğrafya dersinin özel amaçları içerisinde Atatürk ilke ve inkılablarıyla ilgili amaç bulunmamaktadır. Ayrıca programın yöntem kısmına bu konuyla ilgili bir bilgi eklenmemiştir. Coğrafya programında da yine diğer derslerle benzer konulara yer verilmiştir: Atatürk inkılabı, şapka ve kılık kıyafette değişiklik, Atatürk'ün eğitime verdiği önem, yeni Türk alfabesinin kabul edilmesi gibi...

1986'dan itibaren yapılan Sosyoloji programları incelendiğinde, 1986 programının içeriğinde Atatürk ilke ve inkılablarına yer verildiği ve bunların daha çok milliyetçilik, toplum, kadın gibi konularla ilişkili olduğu anlaşılmıştır. 1995 Sosyoloji programında ise Atatürk ilkeleri, Atatürk'ün kültür, sanat, dil, kültürel kimlik ve kültürel emperyalizm... gibi konularda görüşleri ve Atatürk inkılablarıyla gelen köklü değişiklikleri konu edinen bir çok amaç yazılmıştır. Genel olarak bakıldığında, Atatürkçülük ile ilgili amaçlar Tarih dersi programında yer almaktadır, ancak, 1995 Sosyoloji programının özelliği diğer bütün programlardakinden daha fazla Atatürkçülük ile ilgili amaç yazılmış olmasıdır. Ancak hem Sosyoloji dersindeki bu amaçlar hem de diğer derslerdeki amaçlar incelendiğinde, hemen hemen hepsinin bilişsel alana yönelik olduğu görülmektedir. Oysa, vatandaşlık eğitimi bakımından Atatürkçülük konuları öğrencileri çağdaş yaşama hazırlayan, toplumsal kuralların temelini oluşturan ve gündelik yaşamımızı düzenleyen konulardır (Oğuz, İra, Oğuz ve Tekin, 2005, s.166). Bu nedenle Atatürkçülük konularıyla sadece bilgi değil, aynı zamanda öğrencilerde bazı tutum ve davranışların da edinilmesi hedeflenmelidir. Bu açıdan bakıldığında Cumhuriyet döneminden beri yapılan programların amaçları, duyuşsal ve devinişsel alanı içermesi bakımından ne yazık ki yetersizdir. Ancak bu eksiklik 2009 yılında yapılandırmacı görüşü temel olarak hazırlanan Sosyoloji programında kısmen giderilmiş,

duyuşsal alana yönelik kazanımlara da yer verilmiştir. Bununla beraber bu derste verilmesi kararlaştırılan Atatürkçülük konuları 1995 programından alınmıştır ve günümüzü ilgilendiren konularla ilişkilendirilmemiştir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren günümüze kadar yapılan lise programları genel olarak değerlendirildiğinde, Atatürk ilke ve inkılâpları konuları işlenirken kullanılacak yöntem ve yararlanılacak kaynaklar sadece 1981 Tarih programında belirtilmiştir. Bu programda yöntem olarak, soru-cevap, diyalog, grup çalışmaları önerilirken; kullanılacak araç-gereç olarak da Büyük Nutuk, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, kitap, broşür ve ansiklopediler, göze ve kulağa hitap eden ders araçları (resimler, kartpostallar, fotoğraflar, tarihi tablolar, film ve dıalar), haritalar, grafikler ve tarih levhaları önerilmiştir. Ancak bir çok çalışmada da vurgulandığı gibi dersler düz anlatım (Köstüklü, 2005, s. 48) yöntemiyle işlenmekte, “olay ağırlıklı” (Mumcu, 2005, s.15) ve ezbere dayanan öğretim yapılmakta; programın önerdiği gibi grup çalışmaları ya da alan gezileri vb. etkinlikler bulunmamaktadır. Ayrıca derste kullanılan materyaller ders kitapları ve haritalar ile sınırlı kalmaktadır (Dilek ve Dilek, 2005, s.91).

Bunun yanında öğrenciler Atatürkçülük hakkında öğrendikleri ile günlük yaşam arasında paralellik görememesi nedeniyle, öğrendiklerinin doğruluğu/gerekliliği konusunda kuşkuya düşmektedir. Örneğin; Atatürkçü sistem, ulus devlet modelini, tam bağımsızlığı öngörürken, öğrenci siyasi iktidarların bunlarla örtüşmeyen politikalar izlediğini görünce, okulda öğrendiklerini sorgulamaktadır (Öztürk, 2005, s.53). Bu ise öğrencinin derse karşı tutumunu olumsuz etkileyebilmektedir.

Öneriler

1. Günümüzde program geliştirme çalışmaları yapılandırmacı anlayışı temele almaktadır. Bu nedenle öğretim programları bu anlayış temelinde yeniden oluşturulmaktadır. Lise programlarında, Atatürk ilke ve inkılâplarıyla ilgili konulara en kapsamlı olarak Inkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yer verildiği görülmektedir. Ancak günümüzde uygulanan Türkiye Cumhuriyeti Inkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Programı (1981) uygulamada olan en eski program olma özelliğiyle dikkat çekmektedir. İTA programının, bu dersin üzerine yüklenen sorumluluk ve dersin niteliği dikkate alındığında program geliştirme çalışmaları bakımından eğitim bilimindeki gelişmelerin gerisinde kaldığını söylemek mümkündür (Yılmaz, 2005, s.31). Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti Inkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Programı (1981)'nın hedef, içerik ve yöntem boyutları en kısa zamanda yapılandırmacı anlayış temelinde gözden

geçirilerek, yeniden oluşturulmalıdır. Hatta bu konuyla ilgilenen araştırmacılara yapılandırıcı yaklaşım çerçevesinde İTA Programı tasarısı hazırlamaları önerilebilir.

2. Çağımızın değişen bilgi ve değerleriyle Atatürkçülük konuları ilişkilendirilerek öğrencilere yeni bakış açıları (küreselleşme, ulus devlet, üniter devlet, Avrupa Birliği) kazandırılmalıdır.

3. Küreselleşen dünyada, başta Atatürk İlke ve İnkılâpları Tarihi dersi olmak üzere bütün ders programlarında, vatan ve millet sevgisi, Cumhuriyetçi anlayış ve milli kimlik kavramlarının içerik ve önemi korunmalıdır.

4. Atatürk ilkelerinin verilmesinin amacının Türk Milletini çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmak olduğu gerçeğinden hareketle, programda genç nesilleri harekete geçirecek ve o ruhu verecek etkinliklere yer verilmelidir. Bunun için okul dışı etkinlikler, geziler düzenlenmelidir.

5. Atatürkçülük konuları işlenirken, Atatürkçülüğün bugünkü yaşamımıza kattığı kazanımlar, beyin fırtınası, örnek olay, altı şapkalı düşünme gibi yöntem ve tekniklerle öğrencilerin düşünmesi sağlanarak Atatürkçülük konularının önemi ve gerekliliği keşfettirilmelidir.

6. Liselerde verilen İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile üniversitede verilen İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi programları birbirinin aynı olacak şekilde değil, birbirini tamamlayacak şekilde yeniden yapılandırılarak öğrencide bıkkınlık duygusu yaratılmamalıdır. Bunun için Yılmaz (2005, s.33)'ın da önerdiği gibi, İnkılâp Tarihi öğretim düzeyleri belirlenmeli, öğrenciye hangi devrede hangi içerikle hangi amacın kazandırılacağı planlanmalıdır. Örneğin; öğrencilerin kendi fikirlerini oluşturmaya çalıştıkları liselerde dış politikayı da içine alacak şekilde tarih dersleri içinde işlenmeli, yükseköğretimde ise dünyadaki olayları kavramaya yarayacak stratejik bir ders olarak müfredatta yer almalıdır (Arslan, 2005, s.71).

7. Atatürkçülük konularının lise 1., 2. ve 3. sınıflarda sarmal program anlayışıyla hazırlanmış olmasından dolayı aynı konuların sürekli tekrar edilmesinden kaçınılmalıdır.

Kaynaklar

Akbulut, D.A. (2005). Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi dersi hakkında. *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. (65-72), Atatürk Araştırma Merkezi: Ankara.

Arslan, A. (2005). İnkılâp Tarihi ve Tarih derslerinde başarı nasıl sağlanabilir? *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük*

Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. (65-72), Atatürk Araştırma Merkezi: Ankara.

Arslanoğlu, İ. (2001). Ortaöğretimde sosyoloji öğretimi, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (2001)-2, 63-89.

Aslanapa, O. (1997). *1933 yılında İstanbul Üniversitesi'nde başlayan ilk İnkılâp Tarihi ders notları.* Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı: İstanbul

Aykaç, N. ve BAŞAR, E. (2005). İlköğretim sosyal bilgiler dersi eğitim programlarının değerlendirilmesi. *Yeni İlköğretim Programları Değerlendirme Sempozyumu*, (343–371), Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı: Ankara.

Beydoğan, H. Ö. (1988). Lise Sosyoloji Müfredat Programlarının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Binbaşoğlu, C. (2009). *Başlangıçtan günümüze Türk eğitim tarihi.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Demirel, Ö. (2006). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme.* (9. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Dilek, D., DİLEK, A. (2005). Tarih öğretiminde ders materyali olarak Nutuk. *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri.* (91-96), Atatürk Araştırma Merkezi: Ankara.

Dursunoğlu, H. (2002). Cumhuriyetin ilânından günümüze Türkçe ve edebiyat öğretiminin orta öğretimdeki tarihî gelişimi, *Milli Eğitim Dergisi.* 169.

<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/169/halit.doc> adresinden 20.05.2009 tarihinde indirilmiştir.

Erdaş, S. (2006). Atatürk'ten Günümüze “Türk İnkılâp Tarihi” Derslerine Genel Bir Bakış. *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi Sempozyumu.* 10-

11 Kasım 2005. Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü.
Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Ertürk, S. (1982). *Eğitimde Program Geliştirme* (4. Baskı). Ankara: Meteksan Ltd. Şti.

Karatepe, A., YILDIRIM, H.İ, ŞENSOY, Ö. ve YALÇIN, N. (2004). Fen Bilgisi Öğretimi Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Yeni Programın İçerik Boyutunda Uygunluğu Konusunda Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 12 (2), 327-338.

Koçak, K. (tarihsiz). *Türkiye’de Tarih Programlarının İncelenmesi ve Geliştirme Çabaları (Diğer Derslerle İlişkilendirme)*.

www.akademiktarih.com/pdfler/store/kemalkocak.pdf adresinden 12.05.2009 tarihinde indirilmiştir.

Köstüklü, N. (2005). İlk ve orta öğretimde Atatürk İlke ve İnkılâpları ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi nasıl öğretilmeli? Bazı tespit ve öneriler. *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. (43-50), Atatürk Araştırma Merkezi: Ankara.

Meb. (1998). *Lise ders programları cilt I*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Meb. (2005a). *Ortaöğretim Türk edebiyatı dersi 9., 10., 11., 12. sınıflar öğretim programı*. Ankara.

Meb. (2005b). *Ortaöğretim dil ve anlatım Dersi 9., 10., 11., 12. sınıflar öğretim programı*. Ankara.

Meb. (2005c). *Coğrafya dersi öğretim programı (9., 10., 11. ve 12. Sınıflar)*. Ankara.

Meb. (2007). *Ortaöğretim 9. sınıf tarih öğretim programı*. Ankara.

Meb (2009). *Ortaöğretim 11. sınıf tarih dersi öğretim programı*. Ankara.

Megsb (Milli Eğitim Gençlik Ve Spor Bakanlığı). (1987). *Lise programı*. Milli Eğitim Basımevi: Ankara.

Oğuz, İ., İRA, N., OĞUZ, Ş. ve TEKİN, S. (2005). Atatürkçülük konularının hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde aktif öğrenme yöntemleriyle işlenişi. *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. (43-50), Atatürk Araştırma Merkezi: Ankara.

Öztürk, C. (2005). İlk ve orta öğretim kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi: Mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri. *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. (51-58), Atatürk Araştırma Merkezi: Ankara.

Tan, M. (1987). Ortaöğretim Kurumlarında Sosyoloji Öğretimi, *Ortaöğretim Kurumlarında Sosyal Bilimler Öğretimi ve Sorunları*, Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayını.

T.C. Kültür Bakanlığı. (1938). *Lise programı*. Devlet Basımevi: İstanbul.

Toprak, Z. (1997). *“İnkılap Tarihi” dersleri nasıl okutulmalı?* İstanbul: Sarmal Yayınevi.

Yaşar, Ş., Gültekin, M., Türkkân, B., Yıldız, N. ve Girmen, P., (2005). Yeni İlköğretim Programlarının Uygulanmasına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Hazırbulunmuşluk Düzeylerinin ve Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi (Eskişehir İli Örneği). *Eğitimde Yansımalar: VIII Yeni ilköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu 14-14 Kasım 2005. (Bildiri Kitabı)*. Erciyes Üniversitesi. Kayseri. Ankara: Sim Matbaacılık.

Yıldırım, A., ŞİMŞEK, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.

Yılmaz, M. S. (2006). Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının ilköğretimde öğretimi, Doğaner, Y. (Ed.), *Türk eğitim sisteminde Atatürkçülük ve cumhuriyet tarihi öğretimi* (s. 24-44.). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Yılmaz, M. (2005). İlk, orta ve yüksek öğretimde İnkılâp Tarihi dersleri. *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. (25-42), Atatürk Araştırma Merkezi: Ankara.

Yılmaz, M. (2006). Açış konuşması, Doğaner, Y. (Ed.), *Türk eğitim sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi öğretimi* (s. 3-6.). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Zabun, B. (2007). Sosyoloji dersi öğretim programlarının amaç ve içeriklerinin Türkiye'nin toplumsal yapısı açısından değerlendirilmesi. *III. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Extended Abstract

Purpose: The aim of this study to evaluate high school Literature, History, Geography and Sociology programs up to present from Republic in term of Ataturk's Principles and Revolutions. In accordance with this basic aim the following questions were tried to answered. What are the aims, contents and instruction methods about Ataturk's Principles and Revolutions in the literature, history, geography and sociology programs up to present from Republic.

Results: These results has been had at the end of the literature examination:

Literature Programs

The subject about Ataturk's Principles and Revolutions has been appeared in 1976 Literature program for the first time. In this program it's aimed to "get the students to accept the ideal of Turk Nationalism" and wanted the students to be educated according with the aims in National Educational Basic Laws' 2nd and 10th articles. The 2nd and 10th articles of National Educational Basic Laws base on educate the students as adhesive citizens to Ataturk's Principles and Revolutions.

1987 Literature program the subjects like Ataturk's principles' aim, common traits of them, the basic principles that Ataturk's Principles and Revolutions based on, the advantages that revolution ensured Turk community, Secularism, the advantages that secularism ensured Turk community, to claim and ensure continuity of Ataturk's Principles and Revolutions, Republicanism, Nationalism, Revolutionism were located.

In 1992 Literature program, Secularism principle, Ataturk's views about religious abuse and bigotry, basic subjects covering basic thoughts that has been in Kemalist thought, Republicanism, Unification of Education Law, the importance that Ataturk attached to Turk women and Turk women's rights, equality before the law, modernization, ensuring the continuity of social peace and harmony, strengthen national unity and togetherness subjects were located.

The issues related Ataturk's principles and revolutions in 2005 Literature curriculum like the 1992 program. Gains about the subjects has been located in 2005 curriculum.

History Programs

The issues about Ataturk's Principles and Revolutions were located in 3rd grade Republic of Turkey and the Revolution courses in 1934, 1938, 1956, 1958 ve 1971 history programs. These issues were: The proclamation of the Republic, Mustafa Kemal's selection president, Abolition of the Caliphate, Separation of religion from the state, reforms in the legal and judicial fields, women law, abolition of the superstitious ritual and customs that were supposed to religious basis, hat revolution, abolition of the lodges and cults, adoption of the international calendar and time, new figures, reform and revolution movements in the education and training, letter, history and language revolutions, economic and financial revolutions and reforms. When the issues were examined carefully, it would seen that Ataturk's revolutions had been located in the program but Ataturk's principles hadn't been yet.

Ataturk's Principles and Revolutions had been addressed in the 1981 history program's instructions, goals, teaching process and materials sections for the first time. All issues about Ataturk's Principles and Revolutions were located in the 1981 History program. These issues have also come up in Revolution History and Kemalism lesson nowadays.

Geography Programs

It has been stated that Ataturk's Principles and Revolutions had to be talked about in 1987, 1992 and 2007 geography curriculums. Hat and Fashion Revolution were given place in

1987 geography program, also Hat Revolution were given place in 1992 program. In 2007 geography curriculum, the teachers have been asked to explain Ataturk's Principles and Revolutions at national days and holidays.

Sociology Programs

With the aim of rendering the adolescents would appreciate the mental basis of Turk Revolution was dealt among lesson's goals of 1935 Sociology program. Statecraft, republicanism, secularism, nationalism, populism and the revolutions made for women's life were mentioned in 1935 and 1957 programs.

When Ataturk's Principles and Revolutions had not been mentioned in 1976 program, they were dealt in different ways in 1986 program. Nationalism, the place of woman in Turk society, secularism were the issues mentioned in this program about Ataturk's Principles and Revolutions. Populism principle and the goal of interpretation of radical changes coming with revolutions of Atatürk were added in 1995 program.

After 1995 program, the 2009 Sociology program has been made. It contains some aim and explanations about Ataturk's Principles and Revolutions.

Conclusion: It's seen that the issues about Kemalism have been broken down and related different dimensions. History of Ataturk's Principles and Revolutions lessons' subjects were prepared according to the prior program and approach. For this reason Kemalism issues and curriculum have to be reviewed as soon as possible.

New perspectives have to be gained to students thereby the Kemalism issues are associated with changing knowledge and values our age.

Against globalized values, especially History of Ataturk's Principles and Revolutions lesson and in all curriculums, the content and importance of country love, republican thought and national identity has to be kept.

The texts which gets the student comprehend Ataturk's principles and mobilize the younger generation to move Turkey among to level civilizations which showed by Ataturk have to be entered the curriculums. For this purpose, out of school activities, field trips must be arranged.

Atatürk's principles and reforms should be included in all courses beyond the TC Revolution History lessons.